

การเปรียบเทียบเทคนิคการสร้างภาพเอ็มอาร์ระหว่างแบบกลั้นหายใจและไม่กลั้นหายใจในการวัดค่า T2* ของกล้ามเนื้อหัวใจ

A Comparison Between Breath hold and Free Breathing MRI Techniques of Myocardial T2* Measurement

อุเทน ยะราช*   สุวิทย์ แซ่ไคว้**,**   เพทาย บุตตโคตร*
Uten Yarach*,   Suwit Saekho**,**,   Petai Buttakote*,
ศิริพรรณ รักษาคำ*   อรินทยา พรหมมินธิกุล***   นิพนธ์ ฉัตรทิพากร****
Siriphan Luxsakhum*,   Arintaya Phrommintikul***,   Nipon Chattipakorn****

- * ภาควิชารังสีเทคนิค คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ** ศูนย์วิศวกรรมชีวการแพทย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- *** หน่วยโรคหัวใจ ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- **** ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมสาขาโรคไฟฟ้าของหัวใจ ภาควิชาสรีรวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความเที่ยงตรงระหว่างเทคนิคกลั้นหายใจ (Breath-hold) และไม่กลั้นหายใจ (Free-breathing) GRE black blood multi-echoes ในการวัดค่า T2* ของกล้ามเนื้อหัวใจ

วิธีการ : ได้ทดสอบความถูกต้องของเทคนิคที่ใช้ในหุ่นจำลองที่ทราบความเข้มข้นของเหล็กก่อนนำไปใช้ในอาสาสมัครสุขภาพดี จำนวน 15 คน ทำการสร้างภาพบริเวณกึ่งกลางหัวใจห้องล่างซ้ายในแนว short axis ใช้ 10 echo time ด้วยเทคนิค Breath-hold และ Free-breathing นำภาพที่ได้จากสองเทคนิคมาพีคกราฟเพื่อวิเคราะห์หาค่า T2* โดยวัดพื้นที่สนใจ (ROI) บริเวณผนังหัวใจห้องล่างซ้าย และเปรียบเทียบพารามิเตอร์ดังต่อไปนี้ SNR reproducibility และ %CV วิธีการสร้างภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ mono-exponential และ offset models โดยใช้โปรแกรม MATLAB 7.0.1

ผลการวิจัย : ค่า $R2^*(1000/T2^*)$ มีความสัมพันธ์กับปริมาณเหล็กที่ทราบค่าในหุ่นจำลองด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่มากกว่า 0.96 ($p < 0.001$) การศึกษาในมนุษย์พบว่าภาพที่ได้จาก Free-breathing มี SNR สูงกว่า Breath-hold ประมาณ 40% ในทุกๆ TE และให้ค่า T2* จากการพีคกราฟด้วยสองโมเดล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 37.65 ± 2.60 มิลลิวินาที และ 35.25 ± 5.30 มิลลิวินาที ($p = 0.799$) ในขณะที่ค่า T2* จากเทคนิค Breath hold ที่ได้จากต่างโมเดล ให้ค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (35.69 ± 2.90 มิลลิวินาที และ 30.67 ± 7.21 มิลลิวินาที ($p = 0.036$) สำหรับความแปรปรวนที่เกิดจากผู้ทำการวัด ROI สองคนพบว่าเทคนิค Free-breathing (CV = 6.34%) มีสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของค่า T2* น้อยกว่าเทคนิค Breath-hold (CV = 8.41%)

สรุปผล : เทคนิค Free-breathing ให้ภาพที่มีความคมชัดและ SNR ที่สูงกว่าเทคนิค Breath-hold นอกจากนี้เทคนิค Free-breathing ยังมี reproducibility ที่สูงกว่าเมื่อประเมินที่ต่างเวลากัน ต่างผู้ประเมิน และ การพีคกราฟต่างกัน

คำรหัส : การวัดค่า T2* ภาพเอ็มอาร์ กล้ามเนื้อหัวใจ การพีคกราฟ

Abstract

Objectives : To compare the effectiveness and reproducibility of myocardial T2* measurement between breath-hold and free-breathing techniques using GRE black blood multi-echoes pulse sequence.

Methods : The techniques were validated by a known iron concentration phantom prior to study in 15 healthy volunteers. The images of single short-axis view of the mid left ventricle were acquired at 10 echo times using both Breath-hold and Free-breathing techniques. The images from both techniques were drawn the Regions of interest (ROI) at the left ventricular septum for T2* analysis. The parameters to be analyzed include Signal to Noise Ratio (SNR), reproducibility and percent coefficient of Variation (%CV). The fitting models used to evaluate for T2* values were the mono-exponential and offset models done by MATLAB 7.01.

Results : The correlation between known iron concentration phantom and R2*(1000/T2*) using Pearson's test showed strongly linear correlation with a correlation coefficient over 0.96 (p<0.001). In human study, the images obtaining from the Free-breathing technique provided higher SNR than that of the Breath-hold approximately 40% in all TE images as well as the mean T2* values acquiring from different fitting models were no significant different (36.59±3.18 ms., and 36.31±2.72 ms., (p = 0.799)), while the mean T2* values of Breath-hold technique obtaining from different fitting models were significant different (35.69±2.90 ms., and 30.67±7.21, (p = 0.036)). For the coefficients of variation (%CV), the T2* from the Free-breathing technique was lower than that of the Breath-hold technique, 6.34% and 8.41%, respectively.

Conclusion : The Free-breathing T2* technique provided higher resolution and SNR compared to that of the Breath-hold T2* technique. In addition, the Free-breathing technique showed higher reproducibility when evaluated at different time frames of study, different fitting models, and different observers.

Keywords : T2* measurement, MR imaging, myocardium, curve fitting

บทนำ

สาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตในผู้ป่วยเบาธาลัสซีเมียคือเกิดภาวะเหล็กเกินในกล้ามเนื้อหัวใจ^{1,2} เนื่องจากการได้รับเลือดอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานาน ดังนั้นวิธีการประเมินภาวะเหล็กเกินในกล้ามเนื้อหัวใจ เพื่อให้ทราบค่าที่ถูกต้อง และแม่นยำเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะช่วยให้แพทย์วางแผนการรักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันวิธีการที่ได้รับการยอมรับ นำเชื่อถือ ปลอดภัย และรวดเร็ว คือ การตรวจวัดภายใต้เครื่องเอ็มอาร์ไอ³⁻⁷ ซึ่งใช้ค่า T2* เป็นตัวบ่งชี้ถึงปริมาณธาตุเหล็กที่สะสม หลายการศึกษาได้อ้างอิงค่า T2* ที่ต่ำกว่า 20 มิลลิวินาที เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีภาวะเหล็กเกินในกล้ามเนื้อหัวใจ และมีภาวะเหล็กเกินรุนแรงเมื่อค่า T2* ต่ำกว่า 10 มิลลิวินาที⁵⁻⁷ ค่า T2* ของกล้ามเนื้อหัวใจวิเคราะห์จากภาพที่ได้จากลำดับพัลส์แบบเกรเดียนท์เอคโค (Gradient Recall Echo pulse

sequence, GRE) เก็บสัญญาณภาพประสานเวลา (synchronize) กับสัญญาณคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (Electrocardiogram, ECG) การสร้างภาพเอ็มอาร์ของหัวใจเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก เพราะมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของภาพ เช่น การเต้นของหัวใจ การไหลของเลือด ความไม่สม่ำเสมอของสนามแม่เหล็กหลัก และผู้ป่วยต้องสามารถกลั้นหายใจได้ ค่า T2* ขึ้นอยู่กับภาพที่นำมาวิเคราะห์หัตถ์ต้องมีคุณภาพสูง ซึ่งในทางอุดมคติต้องปราศจากสัญญาณรบกวน (noise) และสัญญาณแปลกปน (artifact) มีสัดส่วนสัญญาณภาพต่อสัญญาณรบกวนสูง (high signal to noise ratio, SNR) ภาพต้องมีความสามารถในการแยกรายละเอียดได้สูง (high resolution) รวมไปถึงวิธีการฟิตกราฟที่เหมาะสม (curve fitting model) จากการศึกษาที่ผ่านมาถึงปัจจุบันการสร้างภาพเอ็มอาร์ของหัวใจใช้เทคนิคแบบกลั่น

หายใจ⁵⁻⁸ เพื่อลดปัญหาภาพไหวที่เกิดจากการหายใจ โดยทั่วไป ผู้ป่วยมีความสามารถในการกลั้นหายใจได้ไม่เกิน 16 วินาที ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การสร้างภาพเอ็มอาร์มีสัดส่วนสัญญาณภาพต่อสัญญาณรบกวนต่ำ⁹ การแก้ปัญหา ดังกล่าวทางเอ็มอาร์ไอ โดยทั่วไปใช้การเพิ่มจำนวนครั้งของการเก็บสัญญาณต่อการสแกนเพื่อนำค่าทั้งหมดมาเฉลี่ย (Number of Signal Average, NSA) แต่การเพิ่ม NSA ทำให้เวลาในการสแกนเพิ่มขึ้นและไม่สามารถทำได้ในช่วงของการกลั้นหายใจ 16 วินาที การศึกษาครั้งนี้จึงได้นำเทคนิคการสร้างภาพเอ็มอาร์ร่วมกับ Navigator ซึ่งจะเก็บข้อมูลขณะหายใจได้และสามารถเพิ่มจำนวน NSA ได้ทำให้ภาพที่ได้มีสัญญาณภาพต่อสัญญาณรบกวนสูง (high SNR) และให้รายละเอียดสูง ภาพเอ็มอาร์ที่มีคุณภาพสูงจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนใน การวัดค่า $T2^*$ ได้ นอกจากนี้ เทคนิคดังกล่าวสามารถใช้ตรวจในผู้ป่วยที่ไม่สามารถกลั้นหายใจได้หรือผู้ป่วยที่ได้รับยานอนหลับเนื่องจากกลัวที่แคบรวมถึงเด็กเล็กที่ไม่ให้ความร่วมมือ มีขณะตรวจ

วัสดุและวิธีการ

อาสาสมัครและเทคนิคการสร้างภาพเอ็มอาร์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยเครื่องเอ็มอาร์ไอ 1.5 เทสลา (Achieva, Philips, Netherland) ขดลวดรับสัญญาณแบบ Sense cardiac phase array coil 5 elements เทคนิคที่ใช้ในการสร้างภาพ คือ GRE Black blood multi-echo เก็บข้อมูลทั้งแบบ Breath-hold และ Free-breathing ทำการสร้างภาพโดยเก็บสัญญาณตามจังหวะการเต้นของหัวใจ (ECG synchronize) ในจังหวะที่หัวใจคลายตัว (diastole) ใช้ 10 เวลาเอคโค (1.70 – 26.10 มิลลิวินาที เวลาห่างแต่ละเอคโคเท่ากับ 2.7 มิลลิวินาที) พารามิเตอร์ที่ใช้ในเทคนิค Breath-hold ดังนี้ ใช้ลำดับพัลส์แบบ T1-FFE หรือ สปอยล์เกรเดียนท์ มุมของการกระตุ้นแม่เหล็กขึ้นเท่ากับ 25 องศา ความละเอียดภาพเท่ากับ 164 x 154 พิกเซล พื้นที่การมองเห็น (Field Of View, FOV) เท่ากับ 36 เซนติเมตร เวลาในการกระตุ้นซ้ำ (Repetition Time, TR) เท่ากับ 28 มิลลิวินาที เก็บสัญญาณเพื่อนำมาเฉลี่ยหนึ่งครั้ง (1 NSA) สำหรับเทคนิค Free-breathing ใช้พารามิเตอร์เหมือนกันยกเว้นความละเอียดภาพเท่ากับ 240 x 232 พิกเซล เก็บสัญญาณเพื่อนำมาเฉลี่ยหกครั้ง (6 NSA) และใช้ลำดับพัลส์ก่อนการกระตุ้นด้วย Navigator เพื่อจับจังหวะการขยับของกระบังลมก่อนการสร้างภาพหัวใจ ก่อนนำเทคนิคไปใช้ในอาสาสมัครได้ทดสอบความถูกต้องของเทคนิคที่ใช้วัดค่า $T2^*$ ที่ได้สามารถใช้ประเมินระดับความเข้มข้นของ Fe^{3+} ได้หรือไม่ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่า $R2^*$ ($1000/T2^*$) กับความเข้มข้นของ Fe^{3+}

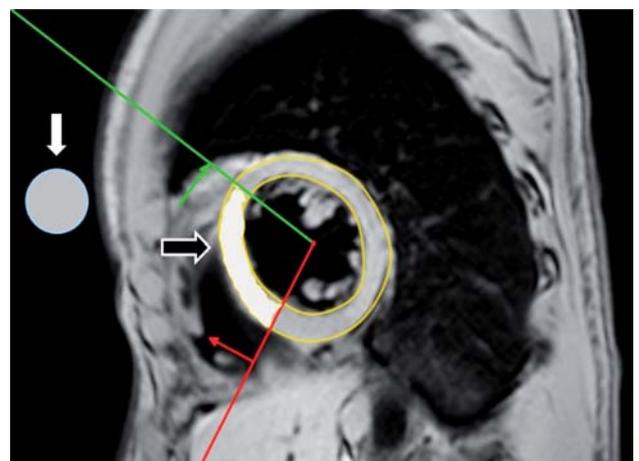
ในหุ่นจำลองที่มีความเข้มข้นของเฟอร์ริกคลอไรด์ ($FeCl_3 \cdot 6H_2O$) ตั้งแต่ 0.20, 0.40, 0.60, 0.80, 1.10, 1.40, 1.70, 2.00 mg/g wet weight ว่ามีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงหรือไม่ หลังจากนั้นได้ทำการศึกษาในอาสาสมัครสุขภาพดี 15 คน สร้างภาพบริเวณกึ่งกลางหัวใจห้องล่างซ้ายในแนวขวาง (short axis) ภายใต้เครื่องเอ็มอาร์ไอด้วยเทคนิค Breath-hold และ Free-breathing GRE Black blood multi-echo งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การวิเคราะห์ SNR ของภาพเอ็มอาร์หัวใจ

นำข้อมูลภาพทุกๆ TE ที่ได้จากเทคนิค Breath-hold และ Free-breathing มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย SNR โดยวาดพื้นที่สนใจ (Region Of Interest, ROI) บริเวณผนังกล้ามเนื้อหัวใจห้องล่างซ้ายต่อห้องล่างขวา (left mid-ventricular septum) แล้วนำค่าเฉลี่ยความเข้มของสัญญาณภาพใน ROI ทารด้วยสัญญาณรบกวนพื้นหลัง (Background noise) ดังแสดงในรูปที่ 1

วิธีการวัดค่า $T2^*$

นำข้อมูลภาพจากเทคนิค Breath-hold และ Free-breathing GRE Black blood multi-echo มาวิเคราะห์หาค่า $T2^*$ โดยให้ผู้วิเคราะห์สองคนวาด ROI บริเวณผนังกล้ามเนื้อหัวใจห้องล่างซ้ายต่อห้องล่างขวา นำค่าความเข้มสัญญาณภาพมาพลอตคู่กับ echo time แล้วฟิตกราฟด้วย mono-exponential ดังสมการที่ (1) และ offset ดังสมการที่ (2)

รูปที่ 1 แสดงการวาด ROI เพื่อวิเคราะห์ค่า SNR พื้นที่สีขาว (ลูกศรสีดำ) ใช้หาค่าความเข้มของสัญญาณภาพและพื้นที่ในวงกลม (ลูกศรสีขาว) ใช้หาค่าสัญญาณรบกวนพื้นหลัง (Background noise)

$$S_i = S_0 e^{-TE/T2^*} \quad (1)$$

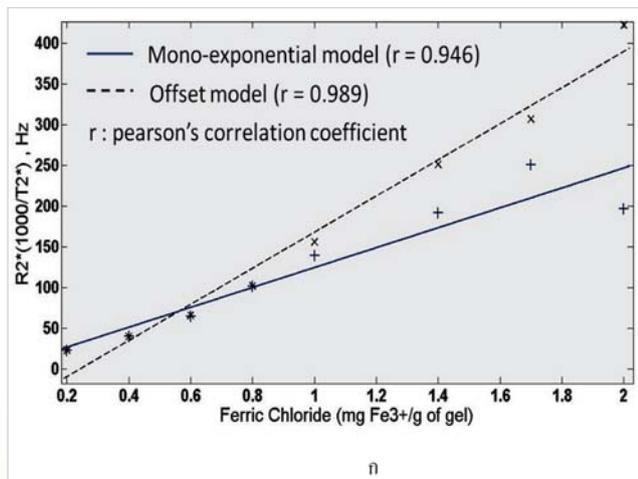
$$S_i = S_0 e^{-TE/T2^*} + C \quad (2)$$

- S_i คือ ความเข้มของสัญญาณภาพ (Image Signal Intensity) ที่เวลา TE ใดๆ
- S_0 คือ ค่าคงที่ หรือ ความเข้มของสัญญาณภาพ ที่เวลา TE = 0
- TE คือ ช่วงเวลาที่ทำการกระตุ้นจนเกิดเอคโคใดๆ (Echo Time, มิลลิวินาที)
- $T2^*$ คือ ช่วงเวลาผ่อนคลายเนื้อเยื่อ (Relaxation time, มิลลิวินาที)
- C คือ ค่าคงที่ (Constant) ที่ชดเชยสัญญาณรบกวน (noise) ที่เกิดขึ้นบนภาพ

ทำการสร้างภาพและวิเคราะห์หาค่า $T2^*$ อีกหนึ่งครั้งสำหรับทดสอบความเที่ยงตรงในการให้ค่า $T2^*$ (reproducibility) ของทั้งสองเทคนิค ใช้โปรแกรม MATLAB และ Microsoft Excel ในการวิเคราะห์หาค่าข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

- Pearson's test ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเฟอริกคลอไรด์ (ferric chloride) กับ $R2^*$ ($1000/T2^*$)
- Wilcoxon signed-rank test ศึกษา reproducibility ของทั้งสองเทคนิค
- %CV ทดสอบความคลาดเคลื่อนของค่า $T2^*$ จากผู้วิเคราะห์ 2 คน

ผลการศึกษาในหุ่นจำลอง

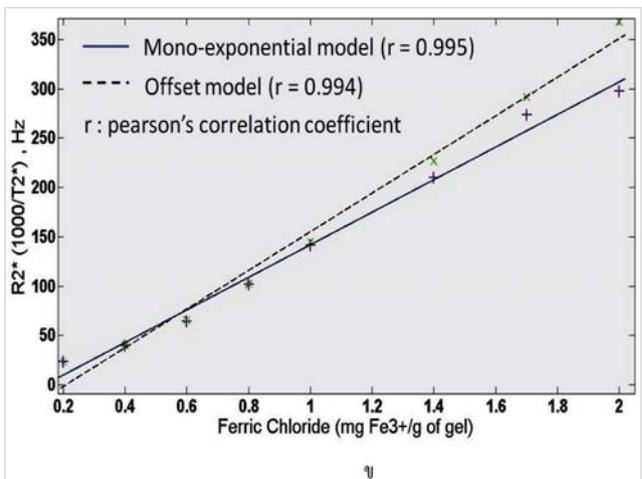
ความสัมพันธ์ระหว่าง $R2^*$ กับปริมาณของเฟอริกคลอไรด์ (Ferric chloride)

$R2^*(1000/T2^*)$ มีความสัมพันธ์กับความเข้มข้นของเฟอริกคลอไรด์เป็นแบบเส้นตรง ดังรูปที่ 2 ค่า $R2^*$ ที่ได้จากข้อมูลภาพที่ 1 NSA เมื่อพีตกราฟด้วย offset model จะให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) มากกว่า mono-exponential model คือ 0.989 และ 0.946 ตามลำดับ แต่ค่า $R2^*$ ที่ได้จากข้อมูลภาพที่ 6 NSA ให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันใกล้เคียงกันทั้งสองแบบคือ 0.995 และ 0.994 ตามลำดับ

ผลการศึกษาในอาสาสมัคร

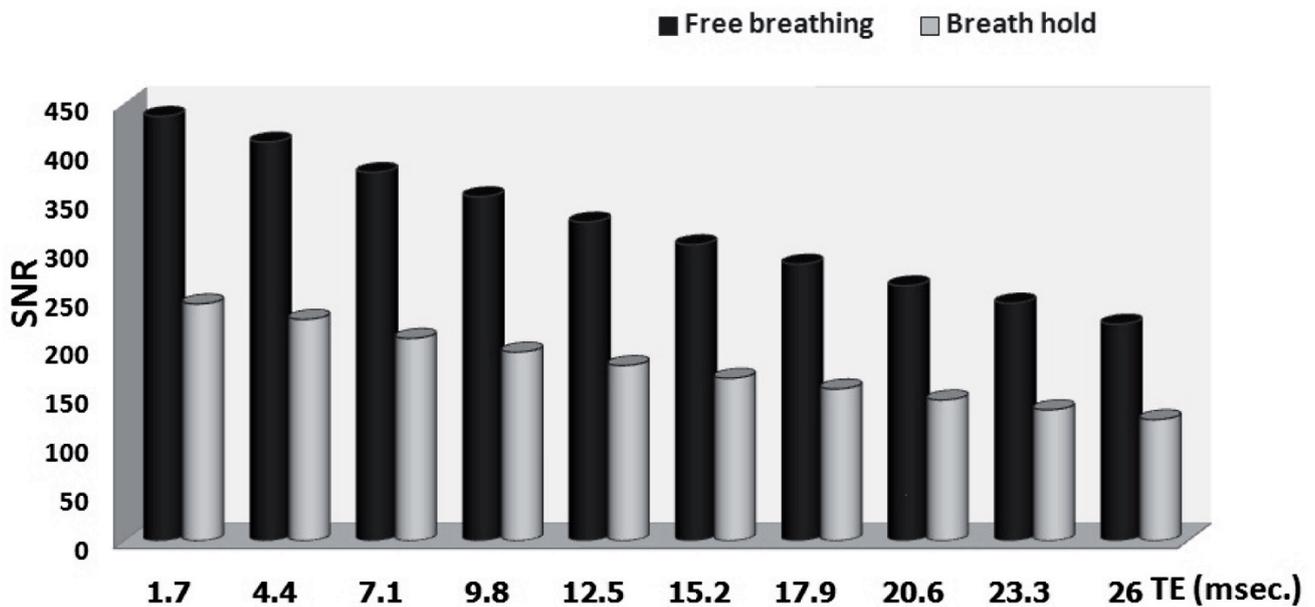
ผลการเปรียบเทียบ SNR ของภาพเอ็มอาร์หัวใจที่ได้จากเทคนิค Breath hold และ Free breathing

ค่าเฉลี่ย SNR ในทุกๆ TE จากเทคนิค Free-breathing มีค่าสูงกว่าเทคนิค Breath-hold ระหว่าง 44.12% ถึง 45.19% ดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 2 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเฟอริกคลอไรด์กับ ค่า $R2^*$ จากข้อมูลภาพที่ 1 NSA (ก.) และ 6 NSA (ข.) พีตกราฟด้วย mono-exponential และ offset models

รูปที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยของ SNR บนภาพเอ็มอาร์หัวใจที่ TE เท่ากับ 1.70 มิลลิวินาที ถึง 26.10 มิลลิวินาที จากเทคนิคแบบไม่กลั้นหายใจ (Free-breathing) และแบบกลั้นหายใจ (Breath-hold)

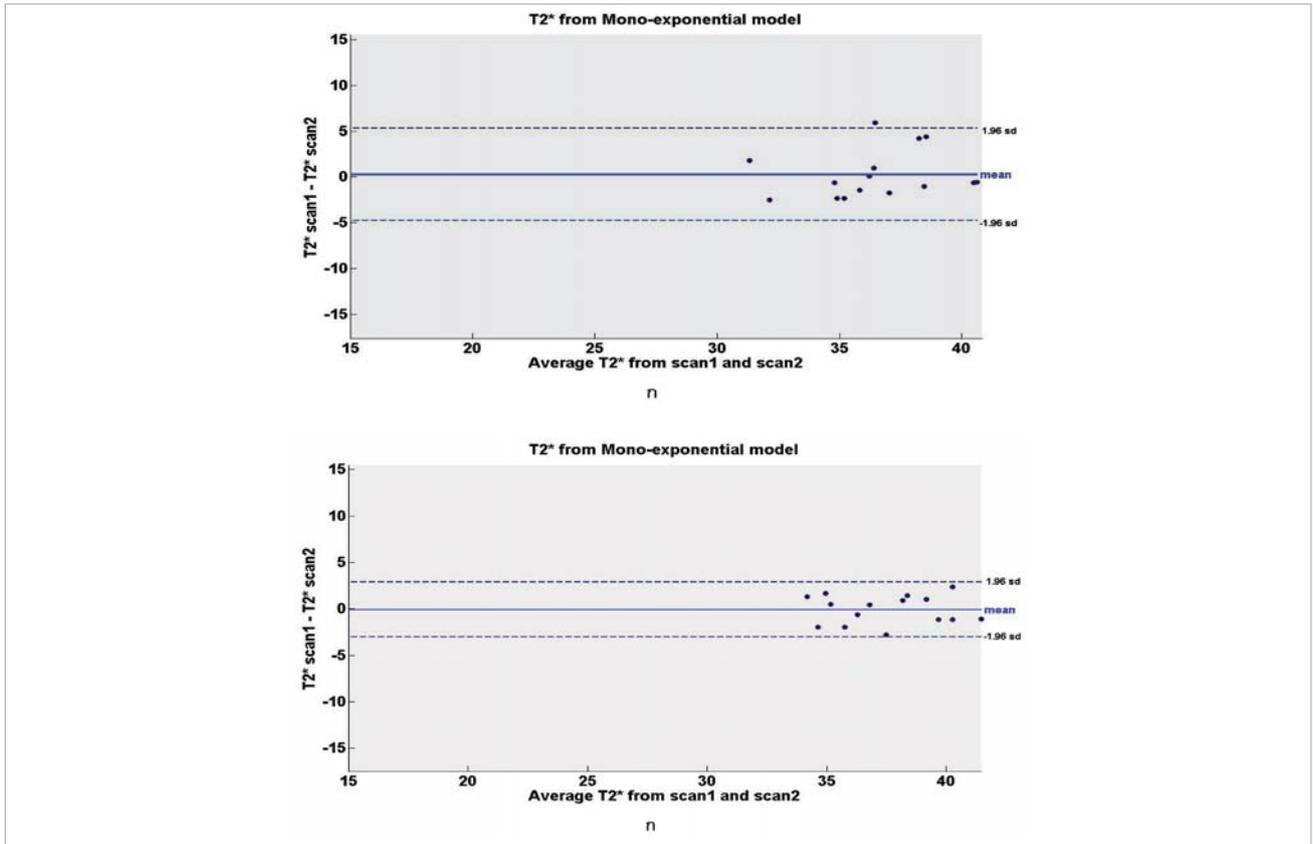
ผลการเปรียบเทียบค่า T2* จากการสร้างภาพสองครั้ง (Inter-study Reproducibility)

ข้อมูลภาพจากเทคนิค Breath-hold

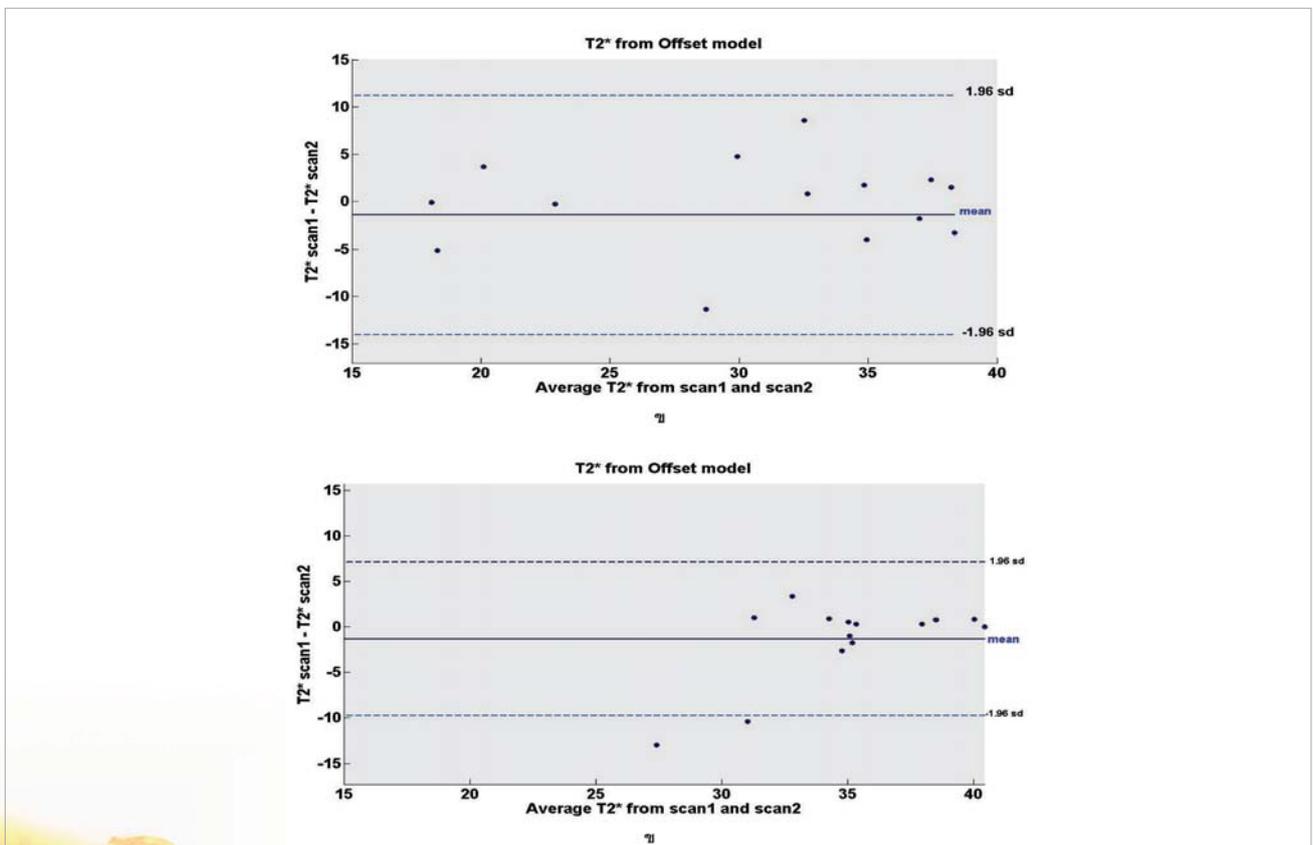
ตารางที่ 1 แสดงค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพแบบ mono-exponential และ offset models ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วย $p = 0.799$ และ $p = 0.629$ ตามลำดับ โดยค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพด้วย mono-exponential model ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองเท่ากับ 36.59 ± 3.18 มิลลิวินาที และ 36.31 ± 2.72 มิลลิวินาที ตามลำดับ และค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพด้วย offset model ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองเท่ากับ 29.70 ± 8.02 มิลลิวินาที และ 31.12 ± 7.92 มิลลิวินาทีตามลำดับ จาก Bland Altman plot การถ่ายภาพด้วย mono-exponential model มีช่วงผลต่างของค่า T2* ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เท่ากับ 10.5 มิลลิวินาที ในขณะที่ถ่ายภาพด้วย offset model มีช่วงผลต่างของค่า T2* เท่ากับ 26.1 มิลลิวินาที ดังแสดงในรูปที่ 4

ข้อมูลภาพจากเทคนิค Free-breathing

ให้ผลเช่นเดียวกับเทคนิค Breath-hold ดังตารางที่ 1 ค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพด้วย mono-exponential และ offset models ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วย $p = 0.942$ และ $p = 0.395$ ตามลำดับ โดยค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพในด้วย mono-exponential model ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองเท่ากับ 37.47 ± 2.45 มิลลิวินาที และ 37.54 ± 2.45 มิลลิวินาทีตามลำดับ และค่า T2* เฉลี่ยจากการถ่ายภาพด้วย offset model ในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองเท่ากับ 34.52 ± 5.29 มิลลิวินาที และ 35.85 ± 2.76 มิลลิวินาที ตามลำดับ แต่จาก Bland Altman plot การถ่ายภาพด้วย mono-exponential model มีช่วงผลต่างของค่า T2* ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เท่ากับ 6.10 มิลลิวินาที ในขณะที่ถ่ายภาพด้วย offset model มีช่วงผลต่างของค่า T2* เท่ากับ 17.4 มิลลิวินาที ซึ่งน้อยกว่าเทคนิค Breath hold ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 4 ค่า T2* (มิลลิวินาที) จากเทคนิค Breath-hold ระหว่างครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง พล็อตกราฟแบบ mono-exponential (ก.) และ offset (ข.) เส้นปะแสดงช่วงผลต่างของค่า T2* ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

รูปที่ 5 ค่า T2* (มิลลิวินาที) จากเทคนิค Free-breathing ระหว่างครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง พล็อตกราฟแบบ mono-exponential (ก.) และ offset (ข.) เส้นปะแสดงช่วงผลต่างของค่า T2* ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่า T2* จากภาพเอ็มอาร์หัวใจอาสาสมัครสุขภาพดีสร้างภาพด้วยเทคนิค Breath-hold และ Free-breathing พล็อตกราฟด้วย mono-exponential และ offset models

อาสาสมัคร	T2* from Mono-exponential model (msec.)				T2* from Offset model (msec)			
	Breath - hold		Free - breathing		Breath - hold		Free - breathing	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	36.19	37.91	39.67	38.66	36.70	40.02	38.89	38.12
2	32.22	30.43	33.67	35.61	33.04	32.25	35.31	34.76
3	33.75	36.08	38.64	37.72	32.93	36.95	38.91	38.14
4	30.88	33.40	34.85	33.53	21.94	18.28	34.49	31.12
5	36.25	36.17	40.91	41.97	22.76	23.01	34.69	33.83
6	40.34	40.90	37.01	36.55	22.82	41.43	20.93	33.92
7	40.18	40.82	39.06	37.64	38.99	37.47	40.47	39.62
8	35.09	36.55	41.45	39.06	36.81	28.25	40.44	40.43
9	34.49	35.10	35.97	36.59	18.02	18.14	34.33	36.06
10	36.91	35.93	34.78	36.74	35.69	33.98	34.6	35.57
11	34.03	36.36	39.68	40.84	36.07	37.89	38.12	37.80
12	37.94	38.99	36.08	38.86	32.32	27.55	31.79	30.80
13	39.42	33.50	39.08	40.24	15.73	20.89	25.84	36.23
14	40.75	36.34	35.79	34.12	23.05	34.39	33.44	36.10
15	40.36	36.14	35.41	34.90	38.60	36.28	35.49	35.2
mean	36.59	36.31	37.47	37.54	29.70	31.12	34.52	35.85
SD	3.18	2.72	2.45	2.45	8.02	7.92	5.29	2.76
p-value	0.799		0.942		0.629		0.3950	

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปอร์เซ็นต์สัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของค่า T2* จากภาพเอ็มอาร์หัวใจอาสาสมัครสุขภาพดี สร้างภาพด้วยเทคนิค Breath-hold และ เทคนิค Free-breathing จากผู้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสองคน พล็อตกราฟด้วย mono-exponential และ offset model

N = 30	T2* from Breath-hold (msec.)				T2* from Free-breathing (msec.)			
	Mono - exponential		Offset		Mono - exponential		Offset	
	Observer 1	Observer 2	Observer 1	Observer 2	Observer 1	Observer 2	Observer 1	Observer 2
mean	35.92	36.45	28.50	30.40	36.72	37.50	34.25	35.18
SD	3.02	2.91	8.69	7.86	2.33	2.41	4.99	4.20
%CV	8.41	7.98	30.49	25.86	6.34	6.42	14.57	11.94

ผลการเปรียบเทียบค่า T2* จากการฟิตกราฟด้วย mono-exponential และ offset models

ข้อมูลภาพจากเทคนิค Breath-hold ให้ค่า T2* ที่ได้จาก การฟิตกราฟด้วย mono-exponential model เท่ากับ 36.45 ± 2.91 มิลลิวินาที และฟิตกราฟด้วย offset model เท่ากับ 30.41 ± 7.86 มิลลิวินาที ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับความเชื่อมั่น 95% ($p = 0.0002$) แต่ค่า T2* จากเทคนิค Free-breathing การฟิตกราฟระหว่าง mono-exponential และ offset models ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ 36.50 ± 2.41 มิลลิวินาที และ 35.18 ± 4.20 ตามลำดับ ($p = 0.080$)

เปรียบเทียบค่า T2* จากผู้วิเคราะห์ข้อมูลสองคน (Inter-observer Reproducibility)

ข้อมูลภาพจากเทคนิค Breath-hold

%CV ของค่า T2* ที่ได้จากการฟิตกราฟด้วย mono-exponential model จากผู้วิเคราะห์ข้อมูลคนที่หนึ่งและคนที่สอง เท่ากับ 8.41% และ 7.98% ตามลำดับและ %CV ของค่า T2* ที่ได้จากการฟิตกราฟด้วย offset model เท่ากับ 30.49% และ 25.86% ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 2

ข้อมูลภาพจากเทคนิค Free-breathing

%CV ของค่า T2* ที่ได้จากการฟิตกราฟด้วย mono-exponential และ offset models จากผู้วิเคราะห์ข้อมูลคนที่หนึ่ง และคนที่สองมีค่าน้อยกว่าเทคนิค Breath-hold โดยมี %CV ของค่า T2* ที่ได้จากผู้วิเคราะห์ข้อมูลคนที่หนึ่งและคนที่สอง เท่ากับ 6.34% และ 6.42% ใน mono-exponential model และ %CV ของค่า T2* เท่ากับ 14.57% และ 11.94% ใน offset model ตามลำดับ

วิจารณ์และสรุปผลการทดลอง

การเลือกใช้เฟอร์ริกไอออน (Ferric ion, Fe^{3+}) ในการศึกษา ในหุ่นจำลอง เพราะต้องการให้ผลการตอบสนองต่อสนามแม่เหล็กคล้ายกับเหล็กที่อยู่ในเนื้อเยื่อ (ferrihydrite, $5Fe_2O_3 \cdot 9H_2O$)¹⁰ และสามารถตรวจสอบได้ว่าค่า T2* ที่วัดได้ด้วยเทคนิคที่ใช้มีความสัมพันธ์กับปริมาณความเข้มข้นของเฟอร์ริกคลอไรด์ไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ โดยไม่มีปัจจัยรบกวนอื่นเนื่องมาจากการขยับของกล้ามเนื้อหัวใจ สัญญาณเลือด และสัญญาณที่เกิดจาก susceptibility ระหว่างสองเนื้อเยื่อ^{11,12} และจากผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันมากกว่า 0.99 แสดงว่า T2* ที่วัดได้ด้วยเทคนิคที่ใช้ในการศึกษาสามารถ

สะท้อนปริมาณเหล็กที่มีค่าในช่วงตั้งแต่ 5 มิลลิวินาที ถึง 40 มิลลิวินาที ได้

ในการศึกษาในอาสาสมัครปกติ พบว่า การเลือกช่วงจังหวะ การเต้นของหัวใจที่เหมาะสม จะช่วยลดปัญหาภาพขยับของหัวใจ (motion artifact) ซึ่งช่วง late diastole เป็นช่วงที่หัวใจอยู่นิ่งนานที่สุดและการใช้เทคนิคกดสัญญาณเลือดทำให้เห็นขอบเขตของกล้ามเนื้อหัวใจชัดขึ้น ช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากผู้วิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงการเลือกบริเวณ left mid-ventricular septum จะลดปัญหาจาก susceptibility ระหว่างกล้ามเนื้อหัวใจปอดและเส้นเลือดในการศึกษานี้เราได้ตั้งค่าตัวแปร (parameter) ที่เหมาะสม เพื่อควบคุมสัญญาณรบกวนดังกล่าวข้างต้นและช่วยลดสัญญาณรบกวนได้บางส่วน แต่การเพิ่ม SNR ของภาพให้สูงขึ้นทำได้โดยเพิ่ม NSA การศึกษานี้พบว่าเทคนิค Free-breathing สามารถเพิ่มจำนวน NSA ได้สูงถึง 6 NSA ทำให้ภาพที่ได้มี SNR สูงขึ้น โดยที่เวลาทั้งหมดในการสแกนเท่ากับ 1 นาที 45 วินาที และค่า T2* จากเทคนิคนี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยโมเดลต่างกัน พบว่าค่า T2* ที่ได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.080$) ในขณะที่ภาพที่ได้จากเทคนิค Breath-hold ไม่สามารถสร้างภาพด้วยค่า NSA เกิน 1 ได้ทำให้ภาพที่ได้มี SNR ต่ำกว่า และค่า T2* ที่วิเคราะห์ด้วยโมเดลต่างกันจะให้ค่าที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p=0.0002$) จากการศึกษาที่ผ่านมา¹³ ค่าคงที่ (constant) จาก offset แปรผันแบบเชิงเส้น (linear) กับปริมาณสัญญาณรบกวน (noise) เมื่อภาพมีสัญญาณรบกวนสูงจะให้ค่า T2* ที่ต่ำเกินจริง แต่เมื่อนำภาพที่มีสัญญาณรบกวนสูงมาฟิตกราฟแบบ mono-exponential จะให้ค่า T2* ที่สูงเกินจริงเมื่อเทียบกับค่า T2* ที่ได้จากข้อมูลภาพที่มี SNR สูง การศึกษาครั้งนี้ภาพที่มี SNR สูงได้มาจากเทคนิค Free-breathing เมื่อนำมาฟิตกราฟด้วย offset model ค่า T2* จะสูงขึ้นเนื่องจากภาพมีสัญญาณรบกวนที่น้อยลงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ แต่ค่า T2* ที่ได้จาก mono-exponential สูงขึ้นเล็กน้อย เชื่อว่าค่า T2* ที่สูงขึ้นเกิดจากผลของปริมาณออกซิเจน (Oxyhemoglobin) ที่ไปเลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจมีมากเพราะอาสาสมัครไม่ต้องกลั้นหายใจ เมื่อมีปริมาณออกซิเจนในเนื้อเยื่อสูง จะส่งผลให้มีสัญญาณเอ็มอาร์สูงและข้อมูลภาพจากเทคนิค Free-breathing ให้ค่า %CV ที่ต่ำในผู้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสองคน เราเชื่อว่าภาพจากเทคนิค Free breathing มีความคมชัดและ SNR มากกว่าภาพจากเทคนิค Breath hold ทำให้ผู้วิเคราะห์มองเห็นขอบเขตภาพที่ชัดและง่ายต่อการวาดพื้นที่สนใจ (ROI)

สรุปผลการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้เทคนิค Free breathing สามารถสร้างภาพที่มีความคมชัดและ SNR สูงกว่าเทคนิค Breath hold และให้ค่า T2* ไม่แตกต่างกันระหว่างสอง model

คือ mono-exponential และ offset นอกจากนั้นยังช่วยลดความแปรปรวนของค่า T2* จากผู้วิเคราะห์ต่างคนกันสำหรับข้อมูลภาพที่ได้จากเทคนิค Breath hold เหมาะสมกับการพิกกราฟแบบ mono-exponential เพราะให้ค่า T2* จากการพิกกราฟสองครั้งต่างกันน้อยกว่าการพิกกราฟด้วย offset model

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2551

เอกสารอ้างอิง

1. Olivieri NF, N.D., MacMillan JH, et al. Survival in medically treated patients with homozygous beta-thalassaemia. N Engl J Med 1994; 331: 574–8.
2. Zurlo MG, D.S.P., Borgna-Pignatti C, et al. Survival and causes of death in thalassaemia major. Lancet, 1989; 2: 27–30.
3. Maria IA, Loukas A. MRI evaluation of tissue iron burden in patients with β -thalassaemia major. Pediatr Radiol, 200; 37: 1191–200.
4. Ghugre NR, Enriquez CM, Gonzalez I, et al. MRI detects myocardial iron in the human heart. Magn Reson Med 2006; 56: 681-6.
5. Anderson LJ, Holden S, Davis B, et al. Cardiovascular T2-star (T2*) magnetic resonance for the early diagnosis of myocardial iron overload. Eur Heart J 2001; 22: 2171-9.
6. Positano V, Pepe A, Santarelli MF, et al. Multislice multiecho T2* cardiac magnetic resonance for the detection of heterogeneous myocardial iron distribution in thalassemia patients. J Magn Reson Imaging 2006; 23: 662–8.
7. Westwood MA, Wonke B, Maceira AM, et al. Left ventricular diastolic function compared with T2* cardiovascular magnetic resonance for early detection of myocardial iron overload in thalassemia major. J Magn Reson Imaging 2005; 22: 229-33.
8. He T, Gatehouse PD, Kirk P, et al. Black-blood T2* technique for myocardial iron measurement in thalassemia. J Magn Reson Imaging 2007; 25: 1205-9.
9. He T, Smith PD, Mohiaddin GC, et al. Myocardial T2* measurements in iron-overloaded thalassemia: An ex vivo study to investigate optimal methods of quantification. Magn Reson Med 2008; 60: 350-6.
10. Harrison PM, Arosio P. The ferritins: molecular properties, iron storage function and cellular regulation. Biochimica et Biophysica Acta (BBA) - Bioenergetics 1996; 1275: 161-203.
11. Positano V, Pepe A, Santarelli MF, et al. Standardized T2* map of normal human heart in vivo to correct T2* segmental artefacts. NMR Biomed 2007; 20: 578-90.
12. Reeder SB, Faranesh AZ, Boxerman JL, et al. In vivo measurement of T2* and field inhomogeneity maps in the human heart at 1.5 T. Magn Reson Med, 1998; 39: 988-98.
13. He T, Gatehouse PD, Smith GC, et al. Myocardial T2* measurements in iron-overloaded thalassemia: An in vivo study to investigate optimal methods of quantification. Magn Reson Med 2008; 60: 1082-9.

